

İFLAS ERTELEMESİ KARARI ALINAN ŞİRKETTEN OLAN ALACAĞIN ŞÜPHELİ ALACAK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLİP DEĞERLENDİRİLEMeyeCEĞİ ve ALACAĞA KARŞILIK AYRILIP AYRILAMAYACAĞI

Suat SARIGÜL (*)

1 - GİRİŞ

İflasın ertelenmesine ilişkin hükümler Türk Ticaret Kanunu ve İcra İflas Kanununda yer almaktadır. İflasın ertelenmesinde temel amaç, mali durumu kötüye gitmiş ve iflası istenen bir şirketin mali durumunun düzelme imkânı bulunuyorsa gerekli önlemleri alarak şirkete toparlanma ve yeniden eski haline dönme imkânı vermektir. Erteleme esnasında şirket iyileştirme projesine uygun olarak faaliyetine devam etmektedir. Bu süreçte şirket alacaklıları alacaklarının tahsili için şirkete karşı takip işlemleri yapamamaktadır. Erteleme süreci sonunda alacak borç dengesi sağlanarak istenen hedefe ulaşılabilir ve ticari faaliyete devam edilebilir veya olumsuz sürecin önüne geçilemeyerek iflas ya da konkordato sürecine gidilebilir.

Diğer taraftan, Vergi Usul Kanununun “Şüp-

heli Alacaklar” başlıklı 323. maddesinde dava ve icra safhasında bulunan alacaklarla, yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olan dava ve icra takibine değmeyecek derecedeki küçük alacaklar şüpheli alacak sayıldığından bu alacaklar için karşılık ayrılması mümkün bulunmaktadır.

Vergi Usul Kanunu hükmünde de görüldüğü üzere, iflas erteleme kararı alınan şirketten olan alacağın şüpheli alacak kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ve alacağa karşılık ayrılıp ayrılamayacağı konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bu şirketlere karşı herhangi bir takip muamelesi başlatılmaması şirketin alacağına ulaşması açısından bir engel teşkil etmektedir. İşte takip işlemi dahi yapılamayan alacağın şüpheli alacak olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ve karşılık ayrılıp ayrılamayacağı çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

(*) Vergi Müfettişi

2- YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN İFLAS ERTELEMESİ MÜESSESESİNE BAKIŞ

2.1- 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

Açısından

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanununda yürürlüğe gireceği tarih olan 01.07.2012 tarihe kadar 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun hükümleri uygulanacaktır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde iflasın ertelenmesi ile ilgili aşağıdaki hükümlere yer verilmiştir.

“Son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir.

Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflasına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflas kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır.”

Aynı kanunun “Sermayenin Kısmen Kaybı” başlıklı 546 ıncı maddesinde de; “Esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudundan fazla tutmuşsa, yahut şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcut ise anonim şirket hakkındaki 324’üncü madde hükmü tatbik olunur.” hükmü yer almaktadır.

2.2- Yeni Türk Ticaret Kanunu Açısından

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanununda (yürürlük 01.07.2012) iflasın ertelenmesi müessesesi 376. ve 377. maddelerde düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu maddelerde iflasın ertelenmesi konusunda aşağıda belirtilen hükümlere yer verilmiştir.

“Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister; meğer ki iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı ola-

rak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflas bildirimi olarak kabul olunur.

Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır.” şeklindedir.

2.3- İcra İflas Kanunu Açısından

İcra İflas Kanununun 179 ve müteakip maddelerinde iflasın ertelenmesi ile ilgili aşağıdaki hükümlere yer verilmiştir.

“Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlularının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflâsına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflâsın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddî ve inandırıcı bulursa, iflâsın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddî ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur. Mahkeme, gerekli görürse idare ve temsille vazifelendirilmiş kimseleri ve alacaklıları dinleyebilir. İflâsın ertelenmesi talepleri öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır.

Erteleme tedbirleri

İflâsın ertelenmesine karar veren mahkeme,

şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır.

Mahkeme erteleme kararı ile birlikte kayyım atanmasına karar verir. Mahkeme, yönetim organının yetkilerini tümüyle elinden alıp kayyıma verebileceği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına bağlamakla da yitinebilir.

İflâsın ertelenmesi kararında kayyımın görev ve yetkileri ayrıntılı olarak gösterilir.

Erteleme kararının etkileri:

Erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.

Erteleme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticarî işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. Bu durumda erteleme süresince işleyecek olup mevcut rehinle karşılanamayacak faizler teminatlandırılmak zorundadır.

206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir.

Erteleme süresi azami bir yıldır. Bu süre kayyımın verdiği raporlar dikkate alınarak mahkemece uygun görülecek süreler ile uzatılabilir; ancak uzatma süreleri toplamı dört yılı geçemez. Kayyım, mahkemenin belirleyeceği sürelerde iflâsı ertelenenin faaliyetleri ve işletmenin durumu konusunda düzenli olarak mahkemeye rapor verir.

İflâsın ertelenmesi talebinin reddi ya da erteleme süresi sonunda iyileşmenin mümkün olmadığına tespiti üzerine mahkeme, şirketin veya

kooperatifin iflâsına karar verir. Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan şirketin veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflâsına karar verebilir.”

3- ŞÜPHELİ ALACAK KAVRAMININ VERGİ USUL KANUNUNDAKİ YERİ

Vergi Usul Kanununda hangi alacakların şüpheli alacak olarak değerlendirilmesi gerektiği 323.maddede düzenlenmiştir. Söz konusu maddede “Şüpheli Alacak”;

“Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;

Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar” şeklinde belirtilmiştir.

Ayrıca yine aynı madde hükmünde, şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilceği, bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğunun karşılık hesabında gösterilmesi gerektiği, teminatlı alacaklarda ayrılacak karşılığın teminatsız kısma ayrılabilceği, şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kâr-zarar hesabına intikal ettirilmesi gerektiği hususları yer almaktadır.

4- İFLAS ERTELEMESİ KARARI BULUNAN BİR ŞİRKETTEN OLAN ALACAK ŞÜPHELİ ALACAK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLİR Mİ? BU ALACAĞA AYRILAN KARŞILIK VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN KABUL EDİLİR Mİ?

Vergi Usul Kanununun 323. maddesine göre, dava ve icra safhasında bulunan alacaklarla, ya-

pılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olan dava ve icra takibine değmeyecek derecedeki küçük alacaklar şüpheli alacak sayıldığından bu şartları taşıyan alacaklar için karşılık ayrılması mümkün bulunmakta olup bu şartların mevcut olmaması halinde ise alacağın şüpheli olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Vergi Usul Kanunundaki bu düzenlemedeki amacın, alacağın şüpheli hale geldiğinin ispatlanması gerekliliği şeklinde yorumlanabilir.

Borcu alacaklarından çok fazla olan kısaca batık olan bir işletmenin belli şartlar dahilinde geçici olarak iflasına karar verilmesini önlemek, varlığını ve faaliyetini sürdürmesini sağlamak amacıyla şirketi idare veya temsille görevlendirilmiş olanlar ya da alacaklılar tarafından iyileştirme projesi hazırlanıp mahkemeye ibrazı ve mahkemenin de bu projeyi inandırıcı bulması halinde iflasın ertelenmesi ile söz konusu olmakta, bu kararın verilmesi şirketten alacağı olanların alacaklarını tahsil etme imkânını ortadan kaldırmamaktadır. Sadece bu dönemde alacaklıların icra takipleri mümkün bulunmamaktadır. İcra ve İflas Kanunu uyarınca iflasın ertelenmesi uygulamasında icra takipleri ertelenmekte olup, erteleme kararı dava açsın açmasın tüm alacaklılar bakımından sonuç doğuracağından alacaklıların dava açmalarına ve icra takibi yapmalarına gerek yoktur.

İcra İflas Kanununun 179. maddesinde; “*Erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.*” hükmü bulunmaktadır. Alacaklının yasal haklarını sınırlandırarak alacağının temini için başvuracağı icra takibini engelleyen bu hüküm alacağın şüpheli hale geldiğinin ispatı şeklinde yorumlanabilir.

Ayrıca iflasın ertelenmesi kararının verilmesi ile iflasa ilişkin şartların varlığının tamamen ortadan kalktığından bahsedilemez. Zira bu bir deneme süresidir ve iflasa ilişkin şartlar tamamen ortadan kalkmayabilir. Ancak yukarıda da bahsedildiği üzere, iflas erteleme kararı verilmesiyle borçlu nezdindeki takipler tamamen durmakta ve icra işlemleri yapılamamaktadır. Bu şartlar birlikte değerlendirildiğinde, iflası ertelenen ve iflas edip etmeyeceği kesin olarak bilinmeyen şirketten tahsil edilemeyen ve iflas erteleme aşamasında takibine de imkân olmayan alacaklar için mahkemece iflasın ertelenmesine ilişkin kararın verildiği hesap döneminde karşılık ayrılabilir.

5- SONUÇ

Şirketlerin kötü yönetilmeleri, ekonomilerdeki dalgalanmalar, alacakların tahsil edilememesi vs. sebepler şirketleri iflasa sürükleyebilmektedir. Ancak ekonomik açıdan kötüye giden şirketler için hemen iflas kararının verilmesi ülke ekonomileri açısından olumsuzluklar doğurabilecektir. Bu yüzden kanun koyucu tarafından şirketlere toparlanmaları için belli süreler tanınmış ve bu süreçte şirketlerin idaresinin kayyumlar vasıtasıyla denetlenmesi yoluna gidilmiştir. İflasın ertelenmesi adı verilen bu uygulama ile mali durumu kötüye gitmiş ve iflası istenen bir şirketin mali durumunun düzelme olanağı bulunuyorsa gerekli önlemleri alarak şirkete toparlanma ve yeniden eski haline dönme imkânı vermektir. Erteleme kararı alınan şirketlere 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamamakta ve evvelce başlamış takiplerde durmaktadır.

Vergi Usul Kanununun 323. maddesindeki şüpheli alacaklarla ilgili hükümde de görüldüğü üzere, bir alacağın şüpheli hale gelmesi ispatı ge-

rektiren bir olgudur. Dolayısıyla iflası ertelenen ve iflas edip etmeyeceği kesin olarak bilinmeyen şirketten tahsil edilemeyen ve iflas erteleme aşamasında takibine de imkân olmayan alacaklar ispat unsurunu içinde barındırdığından mahkemece iflasın ertelenmesine ilişkin kararın verildiği hesap döneminde bu alacaklar için karşılık ayrılabilir.

KAYNAKÇA

- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu(Yeni)